

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
سال دهم / شماره سی‌ونهم / پاییز ۱۴۰۰

بررسی عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران در راستای رونق تولید در جهت بهبود عملکرد سیستم مالی

محمدجواد رضایتی آج پیشه

دانشجوی دکتری مدیریت دولتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان گرایش: تصمیم‌گیری و خط‌مشی‌گذاری عمومی

سنجر سلاجقه

دانشیار و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان
s.salajeghe@iauk.ac.ir

محمد جلال کمالی

استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان

تاریخ دریافت: ۹۹/۰۹/۲۶ تاریخ پذیرش: ۹۹/۱۰/۰۶

چکیده

بانکی بودن اقتصاد ایران، نقش کلیدی بانک‌ها - خصوصاً بانک ملی به عنوان موتور اقتصادی و نماینده دولت برای اجرای سیاست‌های مالی دولت - را در تسریع شکوفایی اقتصادی، حمایت از تولید ملی و رونق تولید داخلی انکار ناپذیر کرده است. هدف این پژوهش، بررسی عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران در راستای رونق تولید در جهت بهبود عملکرد سیستم مالی می‌باشد. در این پژوهش ابتدا عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران، مولفه‌های خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید و مولفه‌های رونق تولید از طریق مطالعات اکتشافی و نظرسنجی از خبرگان آگاه به موضوع با استفاده از تکنیک دلفی، مورد شناسایی قرار گرفت و سپس این عوامل در قالب الگوی طراحی شده در جامعه آماری مورد نظر به آزمون گذاشته شد. پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های توصیفی-همبستگی است که به روش پیمایشی انجام شده است. همچنین این پژوهش از نظر هدف، توسعه‌ای-کاربردی است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدلسازی معادلات ساختاری استفاده شد. یافته‌های پژوهش ضمن تأیید الگوی پیشنهادی پژوهش، نشان داد که بین عوامل مرتبط با اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی و مولفه‌های آن: عوامل درون‌نهادی و عوامل فرا‌نهادی با خط‌مشی‌های اقتصادی رابطه مثبت وجود دارد. همچنین بین خط‌مشی‌های اقتصادی و مولفه‌های آن: جذب نقدینگی، تزریق هدفمند نقدینگی، تعامل با کارگروه‌های رفع موانع تولید، پرداخت تسهیلات خرد و پرداخت تسهیلات خرید دین با رونق تولید رابطه مثبت وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: خط‌مشی‌های اقتصادی، رونق تولید، بانک ملی ایران، سیستم مالی.

۱- مقدمه

دولت هر ساله هزینه‌های بسیار زیادی را برای اجرای خط مشی‌های اقتصادی به خود تحمیل میکند ولی در بسیاری از موارد انجام این هزینه‌ها از اثربخشی کافی برخوردار نیست، لذا این ضرورت ایجاد میشود تا با ارزیابی عملکرد دولت برای بهبود اثربخشی در آینده تلاش شود؛ از سوی دیگر حمایت از تولید ملی مهمترین مؤلفه برای کارآفرینی و بهبود وضعیت اقتصادی و مالی هر منطقه‌ای محسوب می‌شود، در تمامی مناطق و استان‌های بزرگ و کوچک می‌بایست نسبت به طرح‌ها و برنامه‌هایی که هموارکننده مسیر رونق اقتصادی و توسعه تولید خواهد بود، توجه مضاعفی انجام پذیرد. احیای واحدهای راکد و نیمه راکد در بخش‌های مختلف تولیدی، صنعتی و تجاری و تلاش برای بازاریابی مناسب و تولید باکیفیت که به نوعی تضمین‌کننده صادرات پایدار خواهد بود از جمله مهمترین ضرورت‌های مرتبط با توسعه اقتصادی خواهد بود. در این میان مسئولان دستگاه‌های مختلف اجرایی نیز با توجه به سیاست‌های ابلاغی به دستگاه‌ها، اهمیت توجه به رونق تولید و حمایت از کالاهای تولید شده داخلی را یادآور شده و حرکت در این مسیر را از مطالبات اصلی خود دانستند (مهرگان و همکاران، ۱۳۹۵). رونق تولید وجوه مختلفی دارد و یکی از جنبه‌های آن، خروج از وابستگی به نفت و درآمدهای نفتی است. در شرایطی که با بحران‌های اقتصادی مواجهید راه نجات کشور در تولید داخلی است و هرچه تولید رونق بگیرد، کالا و خدمات ایرانی هم رونق می‌یابد و به تبع آن، اشتغال، بنگاه‌های تولیدی، نیروی کار و سرمایه‌های انسانی نیز تقویت و حفظ می‌شوند. به عبارتی، تولید داخل ستون فقرات اقتصاد مقاومتی است لذا اگر تولید ملی در کشور رونق بگیرد و وابستگی به کالاهای مصرفی و کالاهای راهبردی کاهش پیدا کند، میزان اثرگذاری سلاح پولی نیز به شدت کاهش پیدا می‌کند. تجربه گذشته نشان داد اگر در تامین نهادهای تولید در تامین اقلام استراتژیک و غذای اساسی، کشور دچار وابستگی باشد از همان محل کشور آسیب‌پذیر خواهد بود (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۸).

رونق تولید با توجه به اصل ۴۴ قانون اساسی و خصوصی سازی میسر شده و به هر اندازه در اعتماد حقیقی به قابلیت‌های تولید داخل موفق شوید می‌توان در سایر ابعاد نیز به موفقیت‌های شایانی دست یافت. مطمئناً زمانی که از تولید صحبت می‌شود، عوامل متعددی در این عرصه مورد واکاوی و بررسی قرار گرفته و توجه به تأمین مواد اولیه کارخانجات و واحدهای تولیدی، تلاش برای کاهش هزینه تولید، یافتن بازار مناسب داخلی و جهانی و ارائه تسهیلات مناسب برای پشتیبانی واقعی از چنین نهادهایی نقش مهم و محوری خود را ایفا خواهد کرد. در این خصوص به منظور دستیابی به استراتژی کلان ترسیم شده برای رونق تولید گاه به ایجاد تغییرات لازم در قوانین و گاه به حمایت همه جانبه و بدون موازی کاری دستگاه‌های اجرایی نیاز خواهید داشت تا گره‌های اقتصادی مانعی برای ادامه مسیر توسعه کشور نشود (ایسنا، ۱۳۹۱).

بسیاری از کارشناسان به دلیل تنیدگی و وابستگی اقتصاد کشور با بانک‌ها، از آن تحت اقتصاد بانکی یاد می‌کنند و به تبع با چنین اوصافی، نمی‌توان نقش نافذ و تاثیرگذار بانک‌ها را در تسهیل و تسریع شکوفایی اقتصادی و عملیاتی شدن سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، حمایت از تولید ملی و رونق تولید داخلی نادیده انگاشت، در این میان حتی اگر به نظریه اقتصاد بانکی کشور نیز قائل نباشید، انکار کارکرد و نفوذ بانک‌ها در این

عرصه (اقتصاد کشور) ناممکن است. بدون تردید، یکی از عمده‌ترین و اصلی‌ترین نارسایی‌های فعلی کشور به حوزه اقتصادی و مشکلات متشابه آن باز می‌گردد. به واقع، در بستر مشکلات اقتصادی، چالش‌ها و معضلات متعددی در کشور، بروز پیدا می‌کند و این عارضه می‌تواند در شکل‌گیری نارسایی‌های متعددی همچون اشتغال، ناهنجاری‌های اجتماعی، طلاق، اعتیاد، عصبیت‌های درون خانوادگی و برون خانوادگی، نظم و انتظام شهری و حتی حفظ امنیت مرزها نیز، اثرگذار باشد. بانک ملی ایران به عنوان ستون اقتصادی کشور و دولت نقش بی‌بدیلی در تامین مالی فعالیت‌های اقتصادی و گردش منابع مالی دارد و به عنوان یک رکن اساسی در نظام اقتصادی، می‌تواند سهم عمده‌ای در تحقق و اجرای سیاست‌های کلی رونق تولید داشته باشد. با وجود این به نظر می‌رسد هنوز آنگونه که باید، این بانک همسو با سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و رونق تولید حرکت نمی‌کند و لازم است برخی اقدامات و تحولات به منظور رفع ایرادات وارده چه در شرایط عادی و چه در شرایط بحرانی صورت گیرد. در واقع نظام بانکی کشور و در راس آن بانک ملی، با در اختیار داشتن منابع عظیم مالی و همچنین استفاده ابزاری دولت از آن برای اجرای سیاست‌های مالی کشور، یکی از مهمترین و اثرگذارترین اهرم‌های توسعه اقتصادی کشور است. سوال مهمی که در اینجا مطرح می‌شود این است که عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران در راستای رونق تولید در جهت بهبود عملکرد سیستم مالی دولت کدامند؟

پیشینه پژوهش

هر کشوری با توجه به زیرساختها، عوامل زمینه‌ای و شرایط خاص اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، تکنولوژیکی، نیروی انسانی، منابع طبیعی، موقعیت جغرافیایی و... نیاز به مدیریت خاص به خود دارد (یوسفی و اکبری، ۱۳۹۶). خط‌مشی‌گذاری به مثابه وظیفه قدیمی ولی تخصص و حرفه جدید مدیریت مطرح می‌باشد. تمرکز اصلی در خط‌مشی بررسی تعامل دولت با جامعه، در مراحل شناخت و فهم مسئله، طراحی، شکل‌دهی، اجرا، ارزیابی، اصلاح و تغییر خط‌مشی است. به طور کلی خط‌مشی عمومی عبارتست از؛ تصمیمی که در قبال یک مشکل عمومی اتخاذ می‌شود (الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۰). اگرچه باید در نظر داشت که خط‌مشی صرفاً تصمیم نیست، بلکه فرآیندی است در برگیرنده تمام اقدامات که از زمان احساس مشکل شروع می‌شود و به ارزیابی نتایج حاصل از اجرای خط‌مشی ختم می‌گردد (دانش فرد، ۱۳۹۲). خط‌مشی‌گذاری فرایندی است که به علت وسعت دامنه آن، به خصوص در سطح ملی کار آسانی نیست. ایران نیز کشوری است در حال توسعه و با انواع و اقسام مشکل و مسئله عمومی که سبب شده است خط‌ومشی‌گذاری عمومی و اجرای آن به طور مداوم از برخی نارسایی‌ها رنجور باشد، تلاش برای وضع خط‌مشی‌های جدید یعنی هدر رفت منابع مادی و انسانی، در شرایطی که تحولات شتابان حاصل از تغییرات محیطی و پویایی‌های درونی هر روز مسئله و مشکل تازه‌ای می‌آفریند، چگونه می‌توان به خط‌مشی‌گذاری با درماندگی‌های از پیش مشخص و کم و بیش مهلک گذشته اقدام کرد؟. همچنین مدیران نیاز دارند در موارد بسیاری تصمیماتی خارج از چارچوب‌ها و استراتژی‌های از پیش تعریف‌شده خود اتخاذ کنند (یوسفی و اکبری، ۱۳۹۶).

بسیاری از کارشناسان به دلیل تنیدگی و وابستگی اقتصاد کشور با بانک‌ها، از آن تحت اقتصاد بانکی یاد می‌کنند و به تبع با چنین اوصافی، نمی‌توان نقش نافذ و تاثیرگذار بانک‌ها را در تسهیل و تسریع شکوفایی اقتصادی و عملیاتی شدن سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، حمایت از تولید ملی و رونق تولید داخلی نادیده انگاشت، در این میان حتی اگر به نظریه اقتصاد بانکی کشور نیز قائل نباشیم، انکار کارکرد و نفوذ بانک‌ها در این عرصه (اقتصاد کشور) ناممکن است. خط مشی‌هایی که بانک‌ها انتخاب می‌کنند تاثیر بسیاری بر اقتصاد، تولید و رونق آن دارد. هدف این تحقیق بررسی عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران در راستای رونق تولید است. در ادامه برخی از پژوهش‌های داخلی و خارجی در خصوص موضوع مورد بررسی ارائه شده است.

ادکولا^۱ (ذکر شده در عیسی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷) در تحقیقی به بررسی سودآوری بانک بر رشد اقتصادی در نیجریه طی دوره ۲۰۰۵-۲۰۱۴ پرداخته است و در این مطالعه به منظور بررسی سودآوری از بازدهی سرمایه و بازدهی دارایی بانک‌ها به عنوان شاخص استفاده شده است.

هامزا و خان^۲ (ذکر شده در عیسی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷) در مطالعه‌ای به بررسی عملکرد بخش بانک بر رشد اقتصادی در پاکستان پرداختند و از داده‌های ۱۰ بانک برای دوره ۲۰۰۸-۲۰۱۲ استفاده کردند. متغیرهای مورد بررسی شامل سپرده‌های بانکی، سرمایه‌گذاری، سودآوری بانکی، درآمد بهره بانکی می‌باشند. نتایج نشان می‌دهد یک ارتباط مثبت و معنادار بین عملکرد بانک و رشد اقتصادی وجود دارد.

مونین و جوکپای^۳ (ذکر شده در عیسی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷) در مطالعه‌ی خود به بررسی اثر درجه ثبات بخش بانکی بر رشد اقتصادی و تورم می‌پردازد. برای این منظور از مدل panel var برای ۱۸ کشور عضو OECD طی دوره ۲۰۰۸-۱۹۸۰ استفاده شده است. بر اساس نتایج ارتباط مثبت بین ثبات بخش بانکی و تورم پیدا نشده است. همچنین نتایج نشان می‌دهد بی‌ثباتی در بخش بانکی به بی‌ثباتی در رشد اقتصادی منجر می‌شود.

فاتوه و دیدا^۴ (ذکر شده در عیسی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷) به بررسی تمرکز در بانکداری و رشد اقتصادی می‌پردازند. در این مطالعه ارتباط بین تمرکز در سیستم بانکداری و رشد صنعتی با استفاده از مطالعه راجان و زینگل^۵ (۱۹۹۸) بررسی شده است. داده‌ها شامل ۳۶ صنعت و ۴۱ کشور طی سال‌های ۱۹۸۹-۱۹۹۶ می‌باشند. به منظور محاسبه شاخص تمرکز از سهم بازاری سه بانک بزرگتر استفاده شده است. نتایج نشان داد کاهش در سطح تمرکز صنعت بانکی دو اثر متضاد بر رشد اقتصادی دارد. از یک سو کاهش در تمرکز بانکداری باعث افزایش کارایی و در نتیجه رشد اقتصادی می‌شود. از سوی دیگر موجب افزایش هزینه‌های ثابت می‌شود که بر کارایی و رشد اثر منفی دارد. همچنین افزایش تمرکز در بانکداری اثر منفی بر رشد صنعت تنها در کشورهای با درآمد کم دارد در حالی که این ارتباط در کشورهای با درآمد بالا دیده نمی‌شود. این نتایج تایید می‌کند که رابطه متفاوت بین تمرکز بانکداری و رشد اقتصادی به سطح توسعه یافتگی اقتصادها بستگی دارد.

صمصامی و امیرجان (۱۳۹۰) در این مطالعه اثر تسهیلات بانکی بر ارزش افزوده بخش صنعت و معدن بررسی شده است. در واقع با استفاده از داده‌های سری زمانی سال‌های ۱۳۸۶-۱۳۵۶ و برآورد الگوی معادلات همزمان با بهره‌گیری از روش SLS3 نشان داده شده که تسهیلات بانکی بر ارزش افزوده بخش صنعت و معدن

موثر بوده و به طور متوسط کشش‌های تسهیلات ثابت و سرمایه در گردش نسبت به ارزش افزوده به ترتیب برابر ۰/۰۵ درصد و ۱۴ درصد می‌باشد.

سیف و خوشکلام خسروشاهی (۱۳۹۲) ضمن آسیب‌شناسی نظام ارزی موجود، راهکارهایی برای پی‌ریزی نظام ارزی به معنی دقیق آن بیان کرده و سپس نظام ارزی مطلوب برای اقتصاد ایران در چارچوب اقتصاد مقاومتی را معرفی و پیشنهاد کرده‌اند.

قلی‌پور (۱۳۹۳) در تحقیقی به شناسایی عوامل تأثیرگذار بر اجرای خط‌مشی‌ها پرداخت و دریافت که عوامل تأثیرگذار بر اجرای خط‌مشی‌ها عبارتند از: ۱- عوامل درونی (طبیعت مسائل)؛ ۲- عوامل بیرونی و محیطی (زمینه‌ای).

رجب‌بیگی (۱۳۹۳) در تحقیقی به شناسایی عوامل بازدارنده و موانع اجرا کامل خط‌مشی‌ها پرداختند و دریافتند که عوامل بازدارنده و موانع اجرا کامل خط‌مشی‌ها عبارتند از: ۱- عوامل ناشی از سیاست‌گذاری: هدف‌گذاری مبهم و غیرواقعی، نادرستی نظریه خط‌مشی، عدم اجرای آزمایشی و بازخورد، ساده‌انگاری در دریافت مشکل، نبود توافق همگانی در مورد خط‌مشی؛ ۲- عوامل محیطی: حوادث غیرمترقبه، کمبود زمان و منابع، کمبود حمایت‌های عمومی، ناسازگاری فناوری، تعارض خط‌مشی با هنجارها و ارزش‌های اجتماعی؛ ۳- عوامل ساختاری: نبود استقلال نسبی در ارکان اجرایی، مشخص نبودن وظایف و مسئولیت‌های بخش‌های اجرایی، ارتباطات، نبود نظام ارزیابی عملکرد.

قلیچ (۱۳۹۳) با بررسی ظرفیت‌ها و محدودیت‌های قانون عملیات بانکی بدون ربا، به برخی اقدامات لازم جهت تحقق اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی اشاره کرده است. طبق نتایج این پژوهش از جمله محدودیت‌های شناسایی شده در قانون عملیات بانکی بدون ربا جهت پشتیبانی از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی عبارتند از: عدم ارائه تعریفی روشن و کاربردی از اقتصاد مقاومتی، عدم اشاره به الزام به همبستگی و هماهنگی نهادهای پولی و مالی با یکدیگر و فقدان برنامه جهت تحقق کامل بانکداری اسلامی.

بر اساس نتایج مطالعه عباسی و همکارانش (۱۳۹۶) با عنوان «بررسی موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی» خط‌مشی‌گذاری عمومی در یک فرایند ساده، شامل سه مرحله اصلی تدوین، اجرا و ارزیابی است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد الگوی مفهومی تحقیق با داده‌های گردآوری شده سازگاری و تناسب دارد. همچنین مشکلات مربوط به تدوین‌کنندگان خط‌مشی، مجریان و استفاده‌کنندگان، ماهیت خط‌مشی، سازمان‌مجرى، انواع کنش‌ها و گروه‌های فشار و محیط با اجرای خط‌مشی در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در ارتباط است.

موسویان و عبداللهی (۱۳۹۷) با تبیین آسیب‌های اجرای عقود بانکی در کشور، آن را به عنوان رهیافتی برای کمک به سیاست‌گذاران در طرح ریزی و اجرای عقود نظام بانکی در جهت تحقق اقتصاد مقاومتی معرفی کرده‌اند. ضعف‌ها و نارسایی مقررات و دستورالعمل‌ها، سیاست‌های پولی و اقتصادی دولت و بانک مرکزی، آگاهی کارکنان و مشتریان بانک نسبت به عقود بانکی و توجه به ریسک‌های عقود بانکی قبل از تخصیص، به عنوان مهمترین آسیب‌های شناسایی شده در این پژوهش می‌باشند.

روش تحقیق

پژوهش یک فعالیت نظام‌مند است که به کشف و پروراندن مجموعه‌ای از دانش سازمان یافته معطوف است (بست، ترجمه شریفی و طالقانی، ۱۳۹۱). در این پژوهش برای بررسی عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران در راستای رونق تولید (مطالعه موردی: بانک ملی - امور شعب شرق کشور) از مطالعات کتابخانه‌ای (مراجعه به اسناد و مدارک مکتوب از قبیل کتب، مجلات، بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های بانک ملی و...) استفاده شد. همزمان برای شناسایی عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران، مولفه‌های خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید و مولفه‌های رونق تولید، مصاحبه خبرگی با خبرگان مربوطه (شامل اساتید و متخصصان آگاه به موضوع مدیریت و مدیران بانکی) ترتیب داده شد. مصاحبه خبرگی عمدتاً از نوع مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته بود. در چنین مصاحبه‌هایی، مصاحبه‌کننده واقعیت‌های مختلفی را از مصاحبه شونده در حین مصاحبه به دست می‌آورد. چنین مصاحبه‌هایی، به مصاحبه شونده امکان می‌دهد تا عقاید و نظرات خود را بدون تحت تأثیر قرار گرفتن توسط نظرات مصاحبه‌کننده بیان کند. مصاحبه خبرگی با دو هدف انجام گرفت. ارائه عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران، مولفه‌های خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید و مولفه‌های رونق تولید استخراج شده ناشی از مطالعات کتابخانه‌ای به خبرگان و نظرخواهی از آنها در خصوص ابعاد و مؤلفه‌های استخراج شده و شناسایی مولفه‌ها که در مطالعات کتابخانه‌ای مورد لحاظ قرار نگرفته‌اند. هدف دیگر مصاحبه خبرگی، درک بهتر متغیرها جهت تعریف عملیاتی آنها، استخراج سنجه‌ها و دسته‌بندی مناسب آنها بوده است. در واقع به منظور نهایی‌سازی فهرست عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران، مولفه‌های خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید و مولفه‌های رونق تولید، از روش نظرسنجی از خبرگان به روش دلفی استفاده شد.

دلفی، ابزار ارتباطی سودمندی بین گروهی از خبرگان است که فرموله کردن آرای اعضاء گروه را آسان می‌کند. اساس و پایه روش دلفی بر این است که نظر متخصصان هر قلمرو علمی در مورد پیش‌بینی آینده، صاحب‌ترین نظر است. بنابراین اعتبار روش دلفی نه به شمار شرکت کنندگان در پژوهش که به اعتبار علمی متخصصان شرکت کننده بستگی دارد. شرکت کنندگان در روش دلفی از ۵ تا ۳۰ نفر را شامل می‌شوند. کمیته تعداد شرکت کنندگان بستگی به چگونگی طراحی روش تحقیق دارد. در این روش، پانلی (گروهی) از متخصصان تشکیل می‌شود که در آن ارتباط میان اعضاء، توسط رئیس یا ناظر پانل انجام می‌شود. ارتباطات داخلی شرکت کنندگان به صورت ناشناس بوده و نظرات، پیش‌بینی‌ها و تمایلات به ارائه دهندگان آنها منتسب نمی‌شود. انتشار این اطلاعات بدون اعلام هویت ارائه دهندگان صورت می‌گیرد. به‌رغم تفاوت‌های قابل توجهی که در کاربرد روش دلفی وجود دارد، معمولاً پژوهش دلفی با یک پرسشنامه که توسط یک تیم کوچک طراحی شده و به گروه بزرگتری از متخصصان فرستاده می‌شود آغاز می‌شود. پرسشنامه‌ها به طریقی تنظیم می‌شوند که این امکان به وجود آید تا مخاطبین ضمن استنباط کردن و فهمیدن مسئله مطرح شده، نظرات علمی خود را بیان کنند. وقتی پرسشنامه‌ها برگشت، طیف پاسخ‌ها و دلایلی که متخصصان برای پاسخ‌هایشان بیان کرده‌اند

مورد بررسی قرار گرفته و جمع‌بندی می‌شود. در این مرحله، مواردی که مرتبط با اهداف زمینه پژوهش نباشد و از لحاظ آماری تفاوتی با میانگین نظری نداشته باشند، حذف می‌شوند. سپس برای اعتبارسنجی و قابلیت کاربرد مدل در جامعه آماری، مدل طراحی شده در جامعه هدف مورد آزمون قرار گرفته است (پاشایی زاد، ۱۳۹۴: ۶۳). با توجه به موارد گفته شده، این پژوهش از نظر روش، توصیفی از نوع همبستگی است و از نظر هدف، توسعه‌ای- کاربردی است که به شیوه تحقیقات میدانی به جمع‌آوری داده‌ها پرداخته است.

جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش از دو گروه تشکیل شده است:

(۱) جامعه آماری خبرگان آگاه موضوع: جامعه آماری این پژوهش را در فرآیند ساخت مدل، خبرگان آگاه به موضوع تشکیل داده‌اند. خبرگان پژوهش حاضر، اساتید دانشگاه و متخصصین در حوزه مدیریت و مدیران بانکی هستند که از طریق فن دلفی در ساخت مدل مشارکت داشته‌اند. در این تحقیق برای انتخاب خبرگان آگاه از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی و گزینشی استفاده شد و در مجموع ۱۸ نفر به عنوان نمونه تعیین شد.

(۲) جامعه آماری کارکنان بانک ملی: در این گروه تمامی کارکنان بانک ملی (شعب شرق کشور) به عنوان جامعه آماری انتخاب گردیده‌اند که تعداد آنها ۶۶۱۸ نفر بود. با توجه به اینکه از رویکرد معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تاییدی استفاده شد، حجم نمونه بین ۵ تا ۱۰ برابر تعداد سؤالات پرسشنامه در نظر گرفته شد (واتسون، ۲۰۱۰). این تعداد با توجه به مقدار گفته شده بین ۲۶۵ تا ۵۳۰ قابل تغییر است. در نهایت ۴۱۲ پرسشنامه مبنای تحلیل‌های آماری قرار گرفت و با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی متناسب با حجم طبقه، نمونه متناسب با هر حوزه مشخص و پرسشنامه‌ها توزیع و جمع‌آوری شدند.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها

در این پژوهش، ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه می‌باشد. پرسشنامه، تکنیک ساختمندی برای گردآوری داده‌ها است که در آن از همه پاسخگویان، مجموعه سؤالات یکسانی پرسیده می‌شود (رواس، ترجمه فارسی، ۱۳۹۰: ۸۷). ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق پرسشنامه بوده است و جهت گردآوری داده‌های مورد نیاز، از پنج پرسشنامه استفاده شد.

پرسشنامه شناسایی عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران، مولفه‌های خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید و مولفه‌های رونق تولید: ابتدا نوع خاصی از پرسشنامه (به صورت باز و بسته) که شامل سؤال‌های عمومی (جمعیت‌شناختی) و تخصصی بوده است، برای نظرسنجی از خبرگان و با هدف نهایی‌سازی فهرست عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران، مولفه‌های خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید و مولفه‌های رونق تولید و مدل پژوهش،

طراحی و اجرا شد. در واقع، این پرسشنامه به منظور تأیید عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران، مولفه‌های خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید و مولفه‌های رونق تولید انجام شد. بدین منظور، در این پرسشنامه از مقیاس درجه بندی ۵ گزینه‌ای لیکرت^۸ استفاده شد. عبارت‌های مورد استفاده در این پرسشنامه به صورت کاملاً مناسب، مناسب، تا حدی مناسب، نامناسب و کاملاً نامناسب طراحی شده است که به ترتیب دارای ارزش ۵ الی ۱ هستند. همچنین بعد از تعیین روایی پرسشنامه‌ها برای گردآوری داده‌های مربوط به سنجش وضعیت متغیرهای تحقیق و آمار استنباطی از پرسشنامه‌های ذیل استفاده شد:

پرسشنامه سنجش عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران: در این تحقیق برای سنجش عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران از پرسشنامه‌ای شامل ۴۸ سوال استفاده شد که عوامل نهادی (۲۹ سوال) و عوامل فرانهادی (۱۸ سوال) را می‌سنجد. سوال‌ها به صورت پنج گزینه‌ای (کاملاً موافقم، موافقم، نسبتاً موافقم، مخالفم و کاملاً مخالفم) طراحی شده است. به گزینه کاملاً موافقم نمره ۵، موافقم نمره ۴، نسبتاً موافقم نمره ۳، مخالفم نمره ۲ و کاملاً مخالفم نمره ۱ اختصاص داده شده است.

پرسشنامه سنجش خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید: در این تحقیق برای سنجش خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید از ۵۴ سوال و مولفه‌های: جذب نقدینگی (۸ سوال)، تزریق هدفمند نقدینگی (۱۴ سوال)، تعامل با گروه‌های رفع موانع تولید (۱۴ سوال)، پرداخت تسهیلات خرد (۹ سوال)، پرداخت تسهیلات خرید دین (۹ سوال) استفاده شد.

پرسشنامه سنجش رونق تولید: در این تحقیق برای سنجش رونق تولید از ۲۲ سوال و مولفه‌های: بهبود وضعیت معیشت خانوارها (۱۰ سوال) و تشویق به سرمایه‌گذاری در تولید (۱۲ سوال) استفاده شد. پرسشنامه تعیین اعتبار مدل نهایی: بعد از تأیید مدل و بررسی وضعیت متغیرها و مولفه‌ها در جامعه آماری تحقیق، مدل‌های نهایی شده دوباره در اختیار خبرگان قرار گرفته شد و تأیید نهایی مدل‌های ارزیابی شده را مورد بررسی و سنجش قرار داد. برای تعیین اعتبار مدل تحقیق از نظرات ۱۸ نفر از خبرگان استفاده شد.

روایی و پایایی ابزار سنجش

روایی و پایایی دو معیاری هستند که سایر محققین بر مبنای آن به نتایج یک تحقیق اطمینان نمایند.

الف) شناسایی ابعاد عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی

برای پاسخ به این فرضیه از تحلیل عاملی اکتشافی^۷ به روش ماکسیمم درست‌نمایی^۸ و چرخش واریماکس^۹ استفاده شده است. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل عاملی، تعداد ۴۸ زیر بُعد (شاخص) مربوط به عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی در ۲ عامل خلاصه شده‌اند.

برای اطمینان از اعتبار داده‌ها و بررسی صحت نمونه‌گیری قبل از تحلیل عاملی از معیار کایزر، میجر، ال‌کین (KMO) استفاده شده است. این روش ضریب همبستگی داده‌ها را محاسبه می‌کند هرچقدر KMO بزرگ‌تر باشد

داده‌ها برای تحلیل مناسب‌تر هستند. مقدار KMO بین صفر و یک است و داده‌های بالاتر از ۰/۷ برای تحلیل مناسب هستند. آزمون کرویت بارتلت نیز نشان می‌دهد که متغیرها با هم رابطه دارند و نتایج تحلیل عاملی قابل اعتماد است. بر اساس یافته‌ها مقدار KMO در باب عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های اقتصادی نمونه‌گیری برابر با ۰/۹۷۳ است که مقدار قابل قبولی است و با توجه به معناداری آزمون بارتلت ($p < ۰/۰۵$) مقدار) شرایط لازم برای انجام تحلیل عاملی برقرار است.

جدول ۱- آزمون اعتبار و صحت نمونه‌گیری عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های اقتصادی

آزمون	آماره	درجه آزادی	p-مقدار
کایزر، میجر، الکین ^{۱۰}	۰/۹۷۳	-	-
آزمون کرویت بارتلت ^{۱۱}	۱۲۵۵۹/۱۵۹	۱۱۲۸	۰/۰۰۱

ارزش ویژه هر عامل و میزان تبیین‌کنندگی واریانس آن عامل در عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های اقتصادی در جدول ۲ آمده است. این ۲ عامل که ارزش ویژه بیشتر از یک دارند در مجموع ۴۸/۳۲۱ درصد از واریانس مفهوم کلی را تبیین می‌کنند. لازم به ذکر است که ارزش ویژه هر عامل مجموع مجذورات بار عاملی یک عامل است و سهم هر عامل را در تبیین واریانس مشترک می‌سنجد. درجه تبیین‌کنندگی واریانس نیز نشان می‌دهد عامل، چه مقدار از واریانس مفهوم کل را تبیین می‌کند.

جدول ۲- ارزش ویژه هر عامل و فراوانی تجمعی درصد واریانس (پس از چرخش) عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های اقتصادی

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	فراوانی تجمعی درصد واریانس
۱	۱۲/۴۲۳	۲۵/۸۸۱	۲۵/۸۸۱
۲	۱۰/۷۷۱	۲۲/۴۴۰	۴۸/۳۲۱

ب) شناسایی ابعاد خطمشی‌های اقتصادی

برای پاسخ به این فرضیه از تحلیل عاملی اکتشافی به روش ماکسیمم درست‌نمایی و چرخش واریماکس استفاده شده است. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل عاملی، تعداد ۵۳ زیر بُعد (شاخص) مربوط به خطمشی‌های اقتصادی در ۵ عامل خلاصه شده‌اند. بر اساس یافته‌ها مقدار KMO در باب کیفیت نمونه‌گیری برابر با ۰/۹۷۵ است که مقدار قابل قبولی است و با توجه به معناداری آزمون بارتلت ($p < ۰/۰۵$) شرایط لازم برای انجام تحلیل عاملی برقرار است.

جدول ۳-آزمون اعتبار و صحت نمونه‌گیری خط‌مشی‌های اقتصادی

آزمون	آماره	درجه آزادی	p-مقدار
کایزر، میجر، الکین	۰/۹۷۵	-	-
آزمون کرویت بارتلت	۱۳۶۵۰/۶۲۵	۱۳۷۸	۰/۰۰۱

ارزش ویژه هر عامل و میزان تبیین‌کنندگی واریانس آن عامل در سرمایه روان‌شناختی در جدول ۴ آمده است. این ۵ عامل که ارزش ویژه بیشتر از یک دارد در مجموع ۵۱/۶۵۳ درصد از واریانس مفهوم کلی را تبیین می‌کنند

جدول ۴-ارزش ویژه هر عامل و فراوانی تجمعی درصد واریانس (پس از چرخش) خط‌مشی‌های اقتصادی

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	فراوانی تجمعی درصد واریانس
۱	۸/۹۷۸	۱۶/۹۴۰	۱۶/۹۴۰
۲	۸/۰۳۵	۱۵/۱۶۰	۳۲/۱۰۰
۳	۴/۸۷۲	۹/۱۹۲	۴۱/۲۹۲
۴	۳/۶۴۹	۶/۸۸۵	۴۸/۱۷۷
۵	۱/۸۴۳	۳/۴۷۷	۵۱/۶۵۳

ج) شناسایی ابعاد رونق تولید

برای پاسخ به این فرضیه از تحلیل عاملی اکتشافی به روش ماکسیمم درست‌نمایی و چرخش واریماکس استفاده شده است. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل عاملی، تعداد ۲۲ زیر بُعد (شاخص) مربوط به رونق تولید در ۲ عامل خلاصه شده‌اند. بر اساس یافته‌ها مقدار KMO در باب کیفیت نمونه‌گیری برابر با ۰/۹۶۵ است که مقدار قابل قبولی است و با توجه به معناداری آزمون بارتلت ($p < ۰/۰۵$) شرایط لازم برای انجام تحلیل عاملی برقرار است.

جدول ۵-آزمون اعتبار و صحت نمونه‌گیری رونق تولید

آزمون	آماره	درجه آزادی	p-مقدار
کایزر، میجر، الکین	۰/۹۶۵	-	-
آزمون کرویت بارتلت	۴۳۷۷/۱۷۸	۲۳۱	۰/۰۰۱

ارزش ویژه هر عامل و میزان تبیین‌کنندگی واریانس آن عامل در بهره‌وری نیروی انسانی در جدول ۶ آمده است. این ۲ عامل که ارزش ویژه بیشتر از یک دارند در مجموع ۴۶/۲۸۰ درصد از واریانس مفهوم کلی را تبیین می‌کنند.

جدول ۶- ارزش ویژه هر عامل و فراوانی تجمعی درصد واریانس (پس از چرخش) رونق تولید

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	فراوانی تجمعی درصد واریانس
۱	۵/۰۹۶	۲۳/۱۶۵	۲۳/۱۶۵
۲	۵/۰۸۵	۲۳/۱۱۵	۴۶/۲۸۰

پایایی ابزار که از آن به اعتبار، دقت و اعتمادپذیری نیز تعبیر می‌شود، عبارت است از اینکه اگر یک وسیله اندازه‌گیری که برای سنجش متغیر و صفتی ساخته‌شده، در شرایط مشابه در زمان یا مکان دیگر مورد استفاده قرار گیرد، نتایج مشابهی از آن حاصل شود؛ به عبارت دیگر، ابزار پایا یا معتبر ابزاری است که از خاصیت تکرارپذیری و سنجش نتایج یکسان برخوردار باشد (حافظ نیا، ۱۳۹۵: ۱۸۳). در این پژوهش، برای برآورد ضریب پایایی، از روش ثبات درونی استفاده شده است.

مشهورترین کاربرد روش ثبات درونی، برآورد پایایی از شیوه دو نیمه کردن^{۱۲} است. این آزمون به دو قسمت که هر کدام شکل‌های موازی یکدیگرند، تقسیم می‌شود و سعی دارد این قسمت‌ها به گونه‌ای انتخاب شوند که موازی معادل^{۱۳} باشند. چنانچه نیمه‌های آزمون، موازی باشند پایایی کل آزمون با استفاده از فرمول اسپیرمن - براون برآورد می‌شود. روش دیگر برای برآورد پایایی ثبات درونی، روش آلفای کرونباخ^{۱۴} است. در این روش بین نمره تک‌تک گویه‌ها با کل نمره ابزار، همبستگی گرفته می‌شود و در آن فرض بر این است که انتظار می‌رود افرادی که در گویه معینی نمره مشخصی را می‌گیرند، در گویه‌های دیگر نیز آن گونه عمل کنند چون همه گویه‌های ابزار طراحی شده در راستای سنجش یک چیز یا یک ویژگی معین هستند (خاکی، ۱۳۹۱: ۲۳۳).

برای بررسی پایایی درونی در یک مطالعه مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از افراد نمونه آماری، پایایی درونی پرسشنامه عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی، خط‌مشی‌های اقتصادی و رونق تولید (جدول ۷) با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه شده و با توجه به اینکه مقادیر آلفای کرونباخ بالاتر از (۰/۷) قرار گرفته است پایایی درونی تمامی بُعدها مورد تأیید قرار گرفت. مقدار این آماره‌ها نشان می‌دهد که پرسشنامه‌ها از پایایی بالایی برخوردارند.

جدول ۷- پایایی ابعاد پرسشنامه پژوهش

بُعد	آلفای کرونباخ	تعداد سؤالات هر بعد
عوامل درون نهادی	۰/۹۵۴	۲۹
عوامل فرا نهادی	۰/۹۴۹	۱۹
جذب نقدینگی	۰/۸۱۳	۸
تزریق هدفمند نقدینگی	۰/۹۳۳	۱۴
تعامل با کارگروه‌های رفع موانع تولید	۰/۸۲۹	۱۳
پرداخت تسهیلات خرد	۰/۸۲۸	۹
پرداخت تسهیلات خرید دین	۰/۸۴۶	۹

تعداد سؤالات هر بعد	آلفای کرونباخ	بُعد
۱۰	۰/۸۹۰	بهبود وضعیت معیشت خانوارها
۱۲	۰/۹۲۱	تشویق به سرمایه‌گذاری در تولید

پایایی سازه

در مدل معادلات ساختاری پس از برازش مدل می‌توان پایایی سازه^{۱۵} متغیرهای مفهومی را اندازه‌گیری کرد. پایایی سازه را می‌توان بر اساس پایایی مرکب و متوسط واریانس استخراج‌شده محاسبه کرد. در صورتی که پایایی مرکب مقادیر بالاتر از (۰/۶ یا ۰/۷) و متوسط واریانس استخراج‌شده مقادیر بالاتر از (۰/۵) باشد، پایایی سازه متغیرهای مفهومی تأیید می‌گردد.

الف) پایایی مرکب^{۱۶} (CR): پایایی مرکب از طریق فرمول زیر محاسبه می‌شود که در آن λ_i بار عاملی استانداردشده سازه و σ_i واریانس خطای برآورد است.

$$CR = \frac{(\sum_{i=1}^n \lambda_i)^2}{(\sum_{i=1}^n \lambda_i)^2 + \sum_{i=1}^n \sigma_i}$$

با توجه به نتایج تحلیل عاملی تأییدی مقدار پایایی هر یک از متغیرهای پژوهش در جدول ذیل محاسبه شده است.

جدول ۸- پایایی مرکب متغیرهای پژوهش

تعداد مؤلفه‌های متغیر	پایایی مرکب (CR)	متغیر
۲	۰/۹۴۵	عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی
۵	۰/۹۸۱	خط‌مشی‌های اقتصادی
۲	۰/۹۳۸	رونق تولید
> ۰/۷		مقدار قابل قبول

ب) متوسط واریانس استخراج‌شده^{۱۷} (AVE):

این شاخص از طریق فرمول زیر محاسبه می‌شود.

$$AVE = \frac{\sum_{i=1}^n \lambda_i^2}{n}$$

با توجه به نتایج تحلیل عاملی تأییدی مقدار پایایی هر یک از متغیرهای پژوهش در جدول ذیل محاسبه شده است.

جدول ۹- واریانس استخراج‌شده متغیرهای پژوهش

متغیر	واریانس استخراج‌شده (AVE)	تعداد مؤلفه‌های متغیر
عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی	۰/۸۹۶	۲
خط‌مشی‌های اقتصادی	۰/۹۱۳	۵
رونق تولید	۰/۸۸۴	۲
مقدار قابل قبول	>۰/۵	

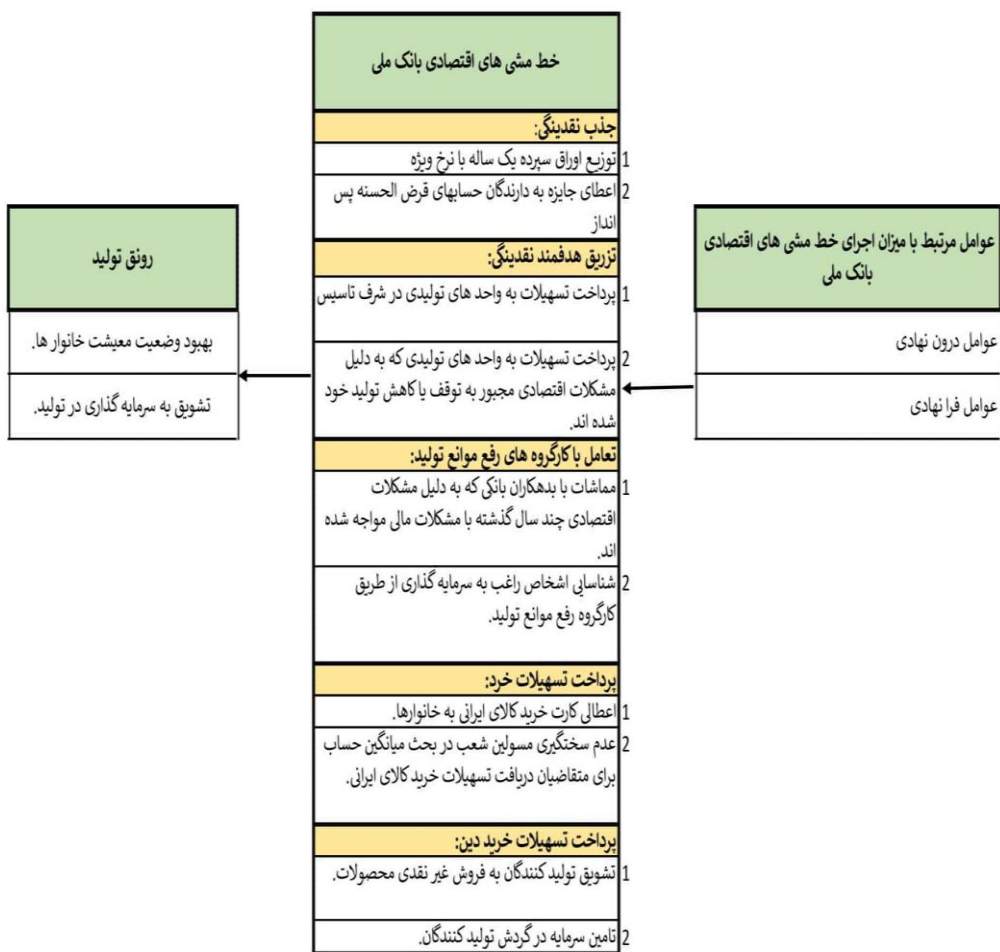
مدل‌سازی معادلات ساختاری، یک فن تحلیل چند متغیره نیرومند از خانواده رگرسیون چندمتغیره^{۱۸} است که پژوهشگران امکان می‌دهد مجموعه‌ای از معادلات رگرسیون را به طور هم‌زمان مورد آزمون قرار دهد (هومن، ۱۳۹۳: ۱۱). این روش برخلاف تحلیل رگرسیون برای تحلیل معادلات ساختاری، روش مناسبی به حساب می‌آید، زیرا امکان سنجش روابط بین متغیرهای مکنون^{۱۹} و مشهود^{۲۰} را به پژوهشگر می‌دهد و بررسی روابط وابسته به چند عامل را نیز فراهم می‌کند. در این پژوهش، در دو بخش از معادلات ساختاری استفاده شده است. در بخش اول، برای برازش^{۲۱} الگوهای اندازه‌گیری و در بخش دوم، به منظور سنجش الگوی پیشنهادی و معنی‌داری روابط بین متغیرها، از تحلیل مسیر^{۲۲} استفاده شده است.

آزمون t تک‌نمونه‌ای، یک آزمون پارامتری است که در آن به این موضوع پرداخته می‌شود که میانگین یک جامعه، به چه میزان از یک مقدار ثابت بیش‌تر و یا کم‌تر است. در این آزمون، از آنجایی که با یک متغیر سروکار داریم، برای آزمون فرضیه‌های توصیفی استفاده می‌شود. در این پژوهش، به منظور تعیین وضعیت متغیرهای پژوهش در جامعه مورد مطالعه، از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شده است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

بدون شک یکی از مهم‌ترین مراحل انجام تحقیق، مرحله تجزیه و تحلیل داده‌های آماری است، به‌کارگیری روش‌های صحیح آماری امکان ارائه نتایج صحیح را میسر می‌سازد. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها و پاسخ‌گویی به سؤال‌های پژوهش از روش‌ها و آزمون‌های آماری در دو سطح آمار توصیفی (انواع شاخص‌های آماری، جداول و نمودارهای آماری) و آمار استنباطی (آزمون t تک نمونه‌ای، مدل‌سازی معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تأییدی) استفاده شده و در نهایت الگو ارائه شده است.

بررسی عوامل مرتبط با میزان اجرای خط مشی های اقتصادی بانک ملی ایران در راستای رونق تولید. (مطالعه موردی بانک ملی - امور شعب شرق کشور)

شکل ۱- مدل مفهومی تحقیق

یافته های پژوهش

۱- بین عوامل مرتبط با اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی با خط‌مشی‌های اقتصادی در بانک ملی ایران رابطه وجود دارد. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری ارائه شده در جدول ۱۰ نشان‌دهنده اثر مثبت و معنادار عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بر خط‌مشی‌های اقتصادی ($\beta=0/502, p=0/001$) است. بر اساس مقدار ضریب تعیین (R^2)، ۲۵ درصد از تغییرات خط‌مشی‌های اقتصادی توسط عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی تبیین می‌شود.

جدول ۱۰- بررسی رابطه متغیرها

مقدار p	آماره t	ضریب مسیر	فرضیه
۰/۰۰۱	۱۰/۰۵۴	۰/۵۰۲	عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی ← خط‌مشی‌های اقتصادی

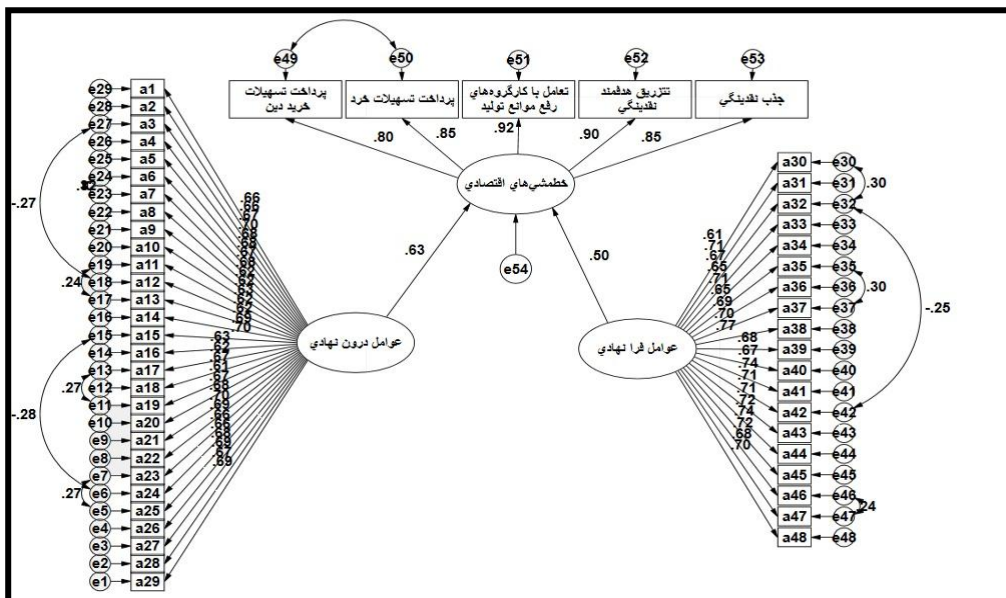
۲- بین عوامل درون نهادی و عوامل فرا نهادی با خط‌مشی‌های اقتصادی در بانک ملی ایران رابطه وجود دارد. برای بررسی فرضیه مذکور، ابتدا پیش‌فرض‌های معادلات ساختاری مورد بررسی و تأیید قرار گرفته‌اند. با توجه به برقراری پیش‌فرض‌های معادلات ساختاری، به بررسی فرضیه مذکور پرداخته شده است که نتایج آن در نمودار ۵ نمایش داده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد متغیرهای عوامل درون نهادی ($\beta=0/628, p=0/001$) و عوامل فرانهادی ($\beta=0/497, p=0/001$) بر خط‌مشی‌های اقتصادی در سطح ۵ درصد معنی‌دار است و مثبت شدن ضرایب مسیر نشان می‌دهند که این سازه‌ها تأثیر افزایشی (مستقیم) بر خط‌مشی‌های اقتصادی داشته‌اند. نتایج نشان می‌دهد شدت رابطه میان عوامل درون نهادی با خط‌مشی‌های اقتصادی بیشتر از عوامل فرانهادی است به طوری که ۳۹ درصد تغییرات خط‌مشی‌های اقتصادی را عوامل درون نهادی تبیین می‌کند.

جدول ۱۱- شاخص‌های برازش سؤال‌های فرعی

مقدار گزارش شده	حد قابل قبول	شاخص
۲/۳۰۸	برابر یا کوچک‌تر از ۳	کای اسکور بهنجار شده ((CMIN/DF)
۰/۸۳۹	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	شاخص نیکویی برازش ((GFI)
۰/۸۱۵	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	شاخص نیکویی برازش اصلاح شده ((AGFI)
۰/۹۰۶	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	شاخص برازش هنجار شده ((NFI)
۰/۹۱۵	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	شاخص برازش افزایشی ((IFI)
۰/۹۱۰	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	شاخص تاکر - لوئیس ((TLI)
۰/۹۱۴	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	شاخص برازش تطبیقی ((CFI)
۰/۰۵۶	برابر یا کوچک‌تر از ۰/۰۸	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد ((RMSEA)

جدول ۱۲- نتیجه آزمون سؤال‌های فرعی

فرضیه	ضریب مسیر	آماره t	مقدار p
عوامل درون نهادی ← خط‌مشی‌های اقتصادی	۰/۶۲۸	۱۲/۰۴۳	۰/۰۰۱
عوامل فرا نهادی ← خط‌مشی‌های اقتصادی	۰/۴۹۷	۹/۸۸۳	۰/۰۰۱

نمودار ۱- نتایج معادلات ساختاری برای بررسی مدل سؤال‌های فرعی چهارم پژوهش

۳- بین خط‌مشی‌های اقتصادی با رونق تولید در بانک ملی ایران رابطه وجود دارد. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری ارائه شده در جدول ۱۳ و نمودار ۴ نشان‌دهنده اثر مثبت و معنادار خط‌مشی‌های اقتصادی بر رونق تولید ($\beta=0/571, p=0/001$) است. بر اساس مقدار ضریب تعیین (R^2)، ۳۳ درصد از تغییرات رونق تولید توسط خط‌مشی‌های اقتصادی تبیین می‌شود.

جدول ۱۳- بررسی رابطه متغیرها

فرضیه	ضریب مسیر	آماره t	مقدار p
خط‌مشی‌های اقتصادی ← رونق تولید	۰/۵۷۱	۱۱/۷۳۲	۰/۰۰۱

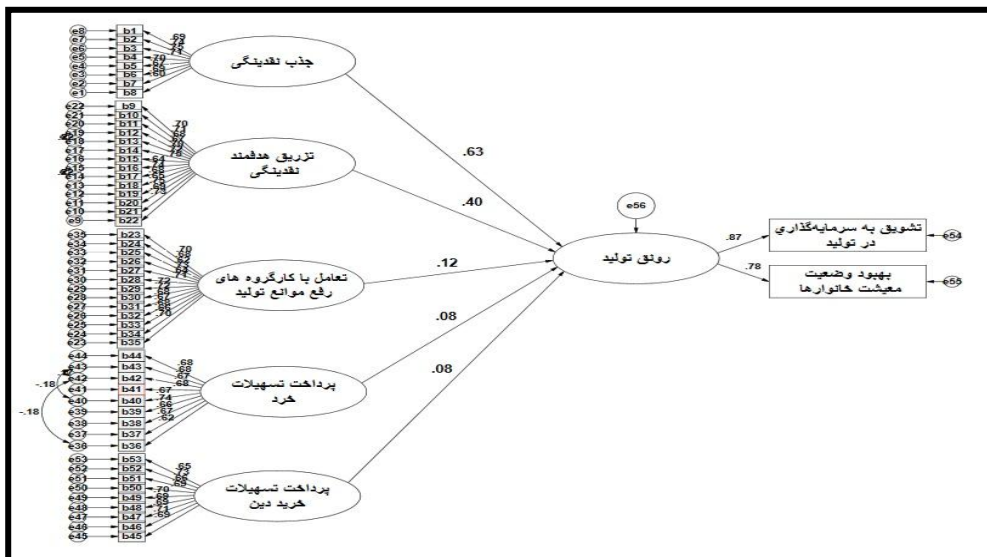
۴- بین جذب نقدینگی، تزریق هدفمند نقدینگی، تعامل با کارگروه‌های رفع موانع تولید، پرداخت تسهیلات خرد و پرداخت تسهیلات خرید دین و رونق تولید با رونق تولید در بانک ملی ایران رابطه وجود دارد. برای بررسی فرضیه مذکور، ابتدا پیش‌فرض‌های معادلات ساختاری مورد بررسی و تأیید قرار گرفته‌اند. با توجه به برقراری پیش‌فرض‌های معادلات ساختاری، به بررسی فرضیه مذکور پرداخته شده است که نتایج آن در نمودار ۶ نمایش داده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد پرداخت تسهیلات خرد $(\beta=0/079, p=0/074)$ و پرداخت تسهیلات خرید دین $(\beta=0/081, p=0/064)$ بر رونق تولید در سطح ۱ درصد معنی‌دار است. همچنین متغیرهای جذب نقدینگی $(\beta=0/062, p=0/001)$ ، تزریق هدفمند نقدینگی $(\beta=0/042, p=0/001)$ و تعامل با کارگروه‌های رفع موانع تولید $(\beta=0/121, p=0/005)$ بر رونق تولید در سطح ۵ درصد معنی‌دار است و مثبت شدن ضرایب مسیر نشان می‌دهند که این سازه‌ها تأثیر افزایشی (مستقیم) بر رونق تولید داشته‌اند. نتایج نشان می‌دهد شدت رابطه میان جذب نقدینگی با رونق تولید بیشتر از سایر مؤلفه‌های مورد بررسی بوده است به طوری که ۴۰ درصد تغییرات رونق تولید را جذب نقدینگی تبیین می‌کند.

جدول ۱۴- شاخص‌های برازش الگوی سؤال‌های فرعی

شاخص	حد قابل قبول	مقدار گزارش شده
کای اسکوتر بهنجار شده ((CMIN/DF)	برابر یا کوچک‌تر از ۳	۱/۸۳۵
شاخص نیکویی برازش ((GFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۰۳
شاخص نیکویی برازش اصلاح شده ((AGFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۸۸۵
شاخص برازش هنجار شده ((NFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۰۱
شاخص برازش افزایشی ((IFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۱۵
شاخص تاکر- لوئیس ((TLI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۱۰
شاخص برازش تطبیقی ((CFI)	برابر یا بزرگ‌تر از ۰/۹	۰/۹۱۵
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد ((RMSEA)	برابر یا کوچک‌تر از ۰/۰۸	۰/۰۴۵

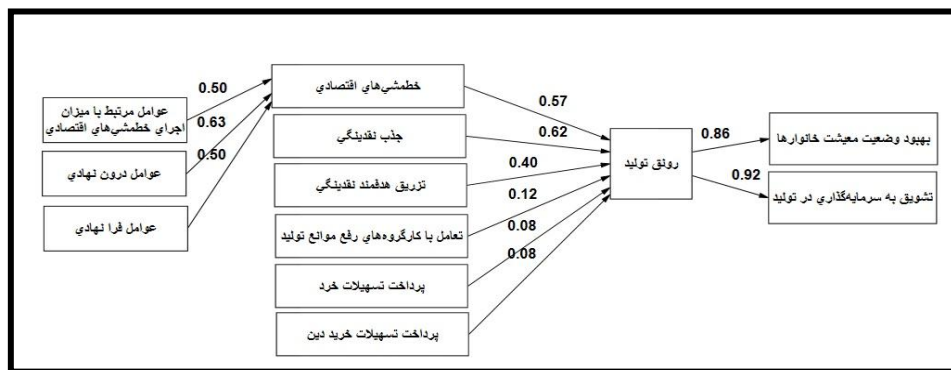
جدول ۱۵- نتیجه آزمون سؤال‌ها

فرضیه	ضریب مسیر	آماره t	p-مقدار
جذب نقدینگی ← رونق تولید	۰/۶۲۹	۹/۹۸۰	۰/۰۰۱
تزریق هدفمند نقدینگی ← رونق تولید	۰/۴۰۲	۸/۴۴۹	۰/۰۰۱
تعامل با کارگروه‌های رفع موانع تولید ← رونق تولید	۰/۱۲۱	۲/۷۹۲	۰/۰۰۵
پرداخت تسهیلات خرد ← رونق تولید	۰/۰۷۹	۱/۷۸۷	۰/۰۷۴
پرداخت تسهیلات خرید دین ← رونق تولید	۰/۰۸۱	۱/۸۵۰	۰/۰۶۴

نمودار ۲- نتایج معادلات ساختاری برای بررسی مدل سؤال‌های فرعی

۵- مدل عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران در راستای رونق تولید کدام است؟ جهت بررسی مشخصات عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های اقتصادی و خطمشی‌های اقتصادی در بانک ملی ایران از آزمون معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج حاصله نشان‌دهنده رابطه افزایشی میان عوامل مرتبط با میزان اجرای خطمشی‌های اقتصادی و مؤلفه‌های آن با خطمشی‌های اقتصادی است. همچنین رابطه میان خطمشی‌های اقتصادی و مؤلفه‌های آن با رونق تولید نیز تأیید شده است.

نمودار ۳- مدل نهایی پژوهش

۶-مدل عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران در راستای رونق تولید کدام است؟ در این بخش به منظور بررسی و تعیین اثربخش الگوی پیشنهادی پژوهش، مدل مفهومی و نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های پژوهش حاضر در اختیار خبرگانی که در ساخت الگو مشارکت داشتند قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شده است که با توجه به مدل مفهومی و نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه‌های پژوهش مشخص نمایند که آیا الگوی پیشنهادی اثربخش بوده است یا خیر. نتایج نشان داد که ۱۸ نفر (۱۰۰ درصد) از خبرگان اثربخشی الگو را تأیید کرده‌اند.

جدول ۱۶- بررسی اعتبار مدل پژوهش

نظر خبرگان	فراوانی	درصد فراوانی
تأیید مدل	۱۸	۱۰۰
عدم تأیید مدل	۰	۰
کل		۱۰۰/۰

بحث و نتیجه گیری

رونق تولید به عنوان یکی از مهم‌ترین بخش‌های مهم پیشران حرکت کشور به سمت توسعه اقتصادی است؛ و از زمانی که بحث آن به صورت جدی از سوی مقام معظم رهبری عنوان گردید موجب گردید تا دولت بر آن به صورت جدی تمرکز کند؛ بخشی که سعی شده تا با برنامه ریزی و پشتیبانی و حمایت‌های همه‌جانبه، تاثیرگذاری آن در روند حرکت توسعه اقتصادی کشور افزایش یابد. همچنین نظام بانکی کشور به عنوان یکی از مهمترین بخش‌های اقتصادی جامعه در ارتباط با جذب و هدایت وجوه سپرده گذاران، ارائه خدمت به مردم و مشارکت در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نقش‌های موثری به عهده دارد. از طرفی دولتی بودن بانک‌ها باعث گردید تا مسئولیت اجتماعی بانک‌ها در جهت رسیدن به یک توسعه مستمر در کشور نیز افزایش یابد. به عبارت دیگر بانک‌ها می‌بایست مقولات اجتماعی از جمله حمایت مالی از طرح‌های زیربنایی و ارائه خدمات عمومی را نیز در تبیین استراتژی‌های خود لحاظ می‌نمودند. با توجه به بیانات و توجهات مقام معظم رهبری در چندسال اخیر و اولویت دادن به تولید و رونق آن در کشور ایران اسلامی، بانک ملی نیز در راستای این اهداف گام برداشته و در جهت رسیدن به خودکفایی در تولید، سیاست‌هایی را تدوین نموده که این مهم محقق گردد. بنابراین در این تحقیق سعی شده عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران در راستای رونق تولید بررسی شوند. ضروری است که عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید نیز شناسایی و تأیید شوند و لازم بود که مولفه‌های رونق تولید بر مبنای بیانات مقام معظم رهبری شناسایی شوند و در قالب الگویی بومی و منحصر به فرد ارائه گردند. بر این اساس در این پژوهش در ابتدا عوامل مرتبط با میزان اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی بانک ملی ایران و

مولفه‌های خط مشی‌های اقتصادی بانک ملی در راستای رونق تولید به همراه مولفه‌های رونق تولید بر مبنای بیانات مقام معظم رهبری از طریق مطالعات اکتشافی و نظرسنجی از خبرگان مورد شناسایی قرار گرفت و سپس این عوامل در قالب الگوی طراحی شده در جامعه آماری مورد نظر به آزمون گذاشته شد. نتایج حاصله از آزمون الگو، ضمن تأیید الگوی پیشنهادی نشان داد:

۱- نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که بین عوامل مرتبط با اجرای خط‌مشی‌های اقتصادی و مولفه‌های آن: عوامل درون‌نهادی و عوامل فرا‌نهادی با خط‌مشی‌های اقتصادی در بانک ملی ایران رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. در این زمینه تحقیقاتی انجام شده که با نتایج حاصل از تحقیق حاضر همخوانی دارد. خوانساری و قلیچ (۱۳۹۴)، کرانک (۱۳۸۸)، نیلی و محمودزاده (۱۳۹۳)، نیلی و اسفندیاری (۱۳۹۳) در تحقیقاتشان بیان کرده‌اند که عوامل درون‌نهادی از جمله عواملی هستند که بر خط‌مشی‌های اقتصادی تأثیر می‌گذارد. همچنین خوانساری و قلیچ (۱۳۹۴)، زمان زاده و همکاران (۱۳۹۳)، نیلی و اسفندیاری (۱۳۹۳)، مجمع تشخیص مصلحت نظام (۱۳۹۲) در تحقیقات خود دریافته‌اند که عوامل فرانهادی از جمله عوامل موثر بر خط‌مشی‌های اقتصادی هستند. عوامل درون‌نهادی با احیای روحیه مدیریت و جهاد در بانک و همچنین گسترش یکپارچگی، اتحاد و انسجام در درون بانک موجب خواهد شد تا سیاست‌های کلی بانک در راستای رونق تولید قرار گیرد. سطح مطالبات معوق کنترل و نظام اعتبارسنجی مشتریان استقرار یابد و هدایت تسهیلات کلان بانکی به منظور تشویق تولید کنندگان کالاهای ایرانی و وجود چارچوب مناسب مدیریت ریسک و حمایت شرکتی در نظام بانکی و وجود فضای سالم رقابتی در شبکه بانکی و اثربخش کردن آیین‌نامه‌ها و دستور العمل‌های نظام بانکی موجب خواهند شد تا خط مشی‌های اقتصادی در نظام بانکی با موفقیت بیشتری پیگیری شود. همچنین عوامل فرانهادی با تدوین نقشه راه عملیاتی نظام بانکی متناسب با سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، اصلاح قانون عملیاتی بانکی بدون ربا و حرکت به سمت تحقق بانکداری اسلامی، فرهنگ سازی و ترویج گفتمان اقتصاد مقاومتی در جامعه درباره مسائل بانکی و مدیریت حجم نقدینگی توسط بانک مرکزی با هدف کنترل تورم زمینه را برای بهبود فضای اقتصادی و تحقق خط مشی‌های اقتصادی بانک ملی در جهت رونق تولید مهیا خواهد کرد.

۲- نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که بین خط‌مشی‌های اقتصادی و مولفه‌های آن: جذب نقدینگی، تزریق هدفمند نقدینگی، تعامل با کارگروه‌های رفع موانع تولید، پرداخت تسهیلات خرد و پرداخت تسهیلات خرید دین با رونق تولید در بانک ملی ایران رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. محمدی و همکاران (۱۳۹۳) در این زمینه نتایج حاصل از تحقیق را تایید کرده‌اند و دریافته‌اند که جذب نقدینگی مازاد در بازار عامل موثری بر رونق تولید و کاهش تورم است. اشترانی (۱۳۹۵) نیز در تحقیقی دریافت که جذب نقدینگی عاملی موثر بر رونق تولید است. ملکی (۱۳۹۹) نیز در گزارشی بیان کرده است که تزریق هدفمند نقدینگی موجب رونق تولید خواهد شد. همچنین وی بیان کرد که افزایش تولید باید متمرکز بر جهش در تولیدات دانش بنیان باشد و موانع تولید و صادرات پیش روی فعالیت‌های مدرن برداشته شود. دریافت عوارض و مالیات بالا از تولیدات دانش بنیان یکی از موانع پیش روی جهش تولید است. همتی (۱۳۹۸) رئیس کل بانک مرکزی نیز در گزارشی ضمن تأیید تأثیر تزریق هدفمند نقدینگی بیان کرده است که در سال جاری، دولت برنامه جدی برای رونق تولید دارد و در این

مسیر تلاش می‌شود نقدینگی به‌صورت هدفمند به سمت تولید هدایت شود. بررسی دستورالعمل‌های قبلی بانک مرکزی در زمینه پرداخت تسهیلات به بخش مولد اقتصاد نشان می‌دهد که امسال، جدای از تأکید بر افزایش پرداخت این تسهیلات، باید نقدینگی به واحدهای تولیدی نیازمند و مورد تأیید تزریق شود. اما بانک مرکزی (۱۳۹۵) در پاسخی به صنعتگران بیان کرده است که تزریق نقدینگی تأثیری بر میزان تولید ندارد. قباشی (۱۳۹۷) نیز در گزارشی بیان کرده است که دیدگاه تزریق پول برای رونق تولید فراتر از نظریه کلاسیک‌ها، است و معتقد است که سیاست پولی انبساطی، تأثیر مثبتی روی اقتصاد نمی‌گذارد و علاوه بر اینکه تأثیر مثبتی بر اقتصاد ندارد بلکه، یک هزینه دیگر هم ایجاد می‌کند و رونق موقتی به وجود می‌آورد. لذا در نهایت این دیدگاه هم میانه‌ی خوبی با پول نداشته و نقش آن بر رشد اقتصادی و تولید را کم‌رنگ می‌داند. با این وجود، بررسی‌ها نشان می‌دهد نحوه و محل ورود پول به اقتصاد است که تعیین می‌کند افزایش حجم پول خنثی باشد، باعث تورم شود یا به رشد اقتصادی بیانجامد. در این راستا، دیدگاه دیگری نیز وجود دارد که نه تنها استدلال طرفداران خنثایی پول و مخرب بودن پول را قبول ندارد، بلکه قائل به این است که پول می‌تواند نقش بسیار تعیین کننده‌ای در متغیرهای حقیقی اقتصاد داشته باشد. دستورالعمل اجرایی معاملات و تسهیلات اعتباری (بخشنامه شماره ۲۰ شهریور ۱۳۹۶) مطرح کرده است که تعامل با کارگروه‌های رفع موانع تولید موجب خواهد شد تا تولید رونق گیرد و تعامل با این کارگروه‌ها را از جمله عوامل مؤثر بر تحقق رونق تولید می‌داند. یوسفی (۱۳۹۸) نیز در مصاحبه‌ای با خبرگزاری ایرنا تعامل با کارگروه‌های تولید را از جمله عوامل مؤثر بر رونق تولید معرفی کرده است. قاسمی (۱۳۹۴) در تحقیقی دریافت تسهیلات (تسهیلات خرد) را از جمله عوامل مؤثر بر رونق تولید معرفی کرده است.

فهرست منابع

- * اشتریان ک، ۱۳۹۵، آسیب‌شناسی فرایند سیاست‌گذاری عمومی در ایران، سخنرانی در دفتر مطالعات سیاسی وزارت کشور، قابل دسترسی در (<http://www.ensani.ir>).
- * الوانی م و شریف‌زاده، ف، ۱۳۹۰، فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی، چاپ هشتم، تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
- * بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک اطلاعات سری‌های زمانی اقتصادی، <http://tsd.cbi.ir>.
- * بست، ج، ۱۳۹۱، تحقیق و مآخذشناسی، تهران، مؤسسه علوم بانکی، ۷۵.
- * پاشایی زاد، ح، ۱۳۹۴، نگاهی اجمالی به روش دلفی، مجله پیک نور، دوره ۶، شماره ۲، ص ۶۹-۷۳.
- * حافظ نیا، م، ۱۳۹۵، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت، چاپ نهم، تهران.
- * خاکی، غ، ۱۳۹۱، روش تحقیق در مدیریت، انتشارات دانشگاه آزاد.
- * خوانساری، ر، قلیچ، و. (۱۳۹۴). اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در نظام بانکی با استفاده از روش تاپسیس فازی. تحقیقات مالی اسلامی، ۱(۵)، ۸۹-۱۱۸.

- * دانش‌فرد، ک، ۱۳۹۴، فرایند خط مشی گذاری عمومی، چاپ اول، تهران، نشر دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- * رجب‌بیگی، م، ۱۳۹۲، موانع دستیابی به اجرای کامل خط مشی‌های عمومی، مدیریت دولتی، شماره ۴۵ و ۴۶، صص ۷۴-۸۴.
- * رواس، د، ۱۳۹۰، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نائینی، چاپ اول، نشر نی، تهران.
- * سخنان رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۹۲/۱۱/۲۸ در دیدار مردم آذربایجان
- * سخنان رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۹۲/۱/۱ در حرم رضوی
- * سخنان رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۹۳/۵/۱ در دیدار با دانشجویان
- * سخنان رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۹۸/۱/۱
- * سخنان رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۹۹/۱/۱
- * صمصامی، م و امیرجان، ک، ۱۳۹۰، اثر تسهیلات بانکی بر ارزش افزوده بخش صنعت و معدن، فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، شماره ۱۹، صص ۱۵۰-۱۲۹.
- * عباسی، ع و معتضدیان، ر و میرزایی، م، ۱۳۹۵، بررسی موانع اجرای خط‌مشی‌های عمومی در سازمان‌های دولتی، پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، سال ششم، تابستان، شماره ۲.
- * قاسمی، ط، ۱۳۹۴، بررسی و تبیین نقش تسهیلات بانکی در رونق کسب و کارهای کوچک و متوسط (مورد مطالعه: بنگاه‌های مستقر در شهرک صنعتی شمس آباد تهران)، سومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت - اقتصاد و حسابداری.
- * قباشی، ن، ۱۳۹۷، تزریق پول به اقتصاد چگونه باعث رونق می‌شود؟، شناسه خبر: ۷۹۳۴۷۰۹ بهمن.
- * قلی‌پور، ر، ۱۳۹۳، تصمیم‌گیری سازمانی و خط‌مشی‌گذاری عمومی، تهران: انتشارات سمت.
- * قلی‌پور، ر و دانایی‌فرد، ح و زارعی‌متین، ح و جندقی، غ، فلاح، غ، ۱۳۹۰، ارائه مدلی برای اجرای خط‌مشی‌های صنعتی، مطالعه موردی در استان قم، مدیریت فرهنگ سازمانی، دوره نهم، شماره دوم، صص ۱۰۳-۱۳۰.
- * قلیچ، و (۱۳۹۳)، بررسی ظرفیت‌ها و محدودیت‌های قانون عملیات بانکی بدون ربا در پشتیبانی از سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، همایش بررسی ابعاد حقوقی و قانونی اقتصاد مقاومتی، سازمان بسیج حقوق‌دانان.
- * کرانک، ر (۱۳۸۸)، «مصرف‌گرایی و نوسرمایه‌داری»، سیاحت غرب، شماره ۷۰.
- * مجمع تشخیص مصلحت نظام (۱۳۹۲)، سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، ابلاغی مقام معظم رهبری در تاریخ ۳۰ بهمن ۱۳۹۲.
- * محمدی، ت، ناظمان، ح، خداپرست پیرسرای، م، ۱۳۹۳، بررسی رابطه علیت پویای بین توسعه مالی، باز بودن تجاری و رشد اقتصادی؛ مقایسه موردی دو کشور نفتی ایران و نروژ. پژوهشنامه اقتصاد انرژی ایران، ۳(۱۰)، ۱۷۸-۱۵۱.

- * ملکی، ب، ۱۳۹۹، تزریق نقدینگی به تولید برای تحقق جهش تولید، سه‌شنبه / ۲ اردیبهشت / ۱۶:۵۳ دسته‌بندی: اقتصاد کلان کد خبر: ۹۹۰۲۰۲۰۱۵۸۸ خبرنگار: ۷۱۶۴۱ چاپ.
- * موسویان، ع و عبداللهی، م، ۱۳۹۷، «تبیین آسیب‌های اجرای عقود بانکی در کشور؛ رهیافتی برای تحقق اقتصاد مقاومتی»، بهبود مدیریت، شماره ۲۰.
- * مهرگان، ن، قاسمی‌فر، ث، سهرابی وفا، ح (۱۳۹۵). بررسی عوامل سیاست‌های اقتصادی مؤثر بر شاخص سلامت روان. سیاست‌گذاری اقتصادی، ۸ (۱۵)، ۱۱۷-۱۳۶.
- * همتی، ع، ۱۳۹۸، نقدینگی باید به‌طور هدفمند به سمت تولید برود، ۲۶ تیر، کد خبر: ۲۹۵۰۷.
- * هومن، ح، ۱۳۹۳، شناخت روش علمی در علوم رفتاری (پایه‌های پژوهش) چاپ چهارم، انتشارات پارسا، تهران.
- * یوسفی، ا، ۱۳۹۸، نظام اقتصاد علوی مبانی، اهداف و اصول راهبردی، سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ اندیشه اسلامی، تهران.
- * یوسفی، ر و اکبری، ب، ۱۳۹۶، تبیین بایسته‌های مدیران سیاسی مبتنی بر رهیافت مدیریت جهادی، فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت اسلامی، سال ۵۲، شماره ۵، تابستان، صص ۹۲-۶۵.
- * Batsuuri, G. (2016). Foreign investment policy implementation effective: A case study from Mongolia. Imperial Journal of Interdisciplinary Research, Vol.2, No.3: pp, 309-320.
- * Cerna, L. (2013). The nature of policy change and implementation: A review of different theoretical Approaches, Organisation for economic co- operation and development.
- * Rajan, R. G. and L. Zingales (1998) "Financial Dependence and Growth",
- * American Economic Review, No. 88, pp. 559-586.
- * Saito, J. Keosada, N., Tomokawa, S., Akiyama, T., Kaewviset, S., Nonaka, D., Waikugul, J., Kobayashi, J., Souvanvixay, M. (2014). Factors influencing the national school health policy implementation in Lao PDR: a multi-level case study. Health Promotion International Advance: pp.1-12.
- * Westlan, J. C. 2010. Lower bounds on sample size in structural equation modeling, Electronic Commerce Research and Applications, Vol. 9, No. 6, pp. 476-487.
- * Investigating the factors related to the implementation of economic policies of Bank Melli Iran in order to boost production in order to improve the performance of the financial system

یادداشت‌ها

¹ Adkola

² Hamza and Khan

³ Monin and Jokpai

⁴ Fatwa and Dida

⁵ Rajan & Zingales

⁶ Likert Scale

⁷ Exploratory Factor Analysis (EFA)

⁸ Maximum Likelihood

⁹ Varimax

- 10 Kaiser-Meyer-Olkin
- 11 Bartlett's Test of Sphericity
- 12 Split Half
- 13 t-equivalent
- 14 Cronbach's Alpha
- ¹⁵ Construct Reliability
- ¹⁶ Composite Reliability
- ¹⁷ Average Variance Extracted
- 18 Multiple Regression
- ¹⁹ Latent Variables
- 20 Manifest Variables
- 21 Fit
- 22 Path Analysis